14.2.2022 32/01/22

Lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle yritys-saneerauslain ym. muuttamisesta

Viite: HE 238/2021 vp ja LA 15/2020 vp

Asia: Yrityssaneerauslain, konkurssilain ym. muuttaminen

1. Yleistä

Konkurssiasiamies on ollut jäsenenä oikeusministeriön asettamassa yrityssaneeraustyöryhmässä, joka on työnsä ensimmäisenä vaiheena osaltaan valmistellut maksukyvyttömyysdirektiivin edellyttämiä kansallisia muutoksia. Konkurssiasiamiehen toimistolla on ollut mahdollisuus esittää näkemyksiään jo valmisteluvaiheessa.

Direktiivin tavoitteet ovat kannatettavia: saneeraustoimien nykyistä varhaisempi käyttö, uhkaavan maksukyvyttömyyden torjuminen, yrittäjän uuden alun edistäminen ja maksukyvyttömyysmenettelyjen tehostaminen. Yleisesti ottaen konkurssiasiamies pitää yrityssaneeraus- ja konkurssilakeihin esitettyjä muutoksia asianmukaisina ottaen huomioon, miten hankalasti osa direktiivin vaatimuksista sopii suomalaiseen maksukyvyttömyysjärjestelmään. Keinoja menettelyn tehostamiseksi jatketaan yrityssaneeraustyöryhmässä 31.3.2022 saakka.

Seuraavassa tarkemmin eräitä huomioita esityksestä.

2. Varhainen saneerausmenettely

Yrityssaneerauksen näkökulmasta esityksen merkittävimpänä osana voidaan pitää uutta varhaista saneerausmenettelyä koskevaa sääntelyä. Jatkossa saneeraushakemukset jakautuisivat kahteen eri menettelyväylään, varhaiseen ja perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn.

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 1 §:n 3 momentin mukaan konkurssipesien hallinnon valvonnan ohella

Konkurssiasiasimiehen toimisto
Konkursombudsmannens byrå
The Office of Bankruptcy Ombudsman

Ratapihantie 9
00520 Helsinki

puh. 029 566 5111
konkurssiasiamies@oikeus.fi
konkurssiasiamies.fi

tarpeellisessa laajuudessa seurata myös yrityksen saneerausmenettelyjen toimeenpanoa sekä valvoa, että selvittäjät asianmukaisesti hoitavat tehtävänsä. Myös uusi menettelyväylä tulisi nähdäkseni osaksi konkurssiasiamiehen tehtäväkenttää.

Uusi varhainen saneerausmenettely, perusmuotoinen saneerausmenettely sekä näiden suhde toisiinsa muodostavat varsin monipolvisen kokonaisuuden. Kahden menettelyväylän väliset erot ja siirtymismahdollisuus väylältä toiselle muodostavat erittäin vaativan sääntelyhaasteen. Lopputulosta voidaan pitää monimutkaisuudestaan huolimatta loogisena ja direktiivin mukaisena. Sääntelyn yksityiskohtiin ei ole tarpeen mennä tässä tarkemmin. Erot kahden eri menettelyväylän välillä muodostuvat lopulta velallisen ja velkojien näkökulmasta käytännössä melko vähäisiksi.

Kyse olisi kahdesta erilaisesta tavasta toteuttaa yrityssaneeraus. Varhainen saneeraus edellyttää joka tapauksessa onnistuakseen asiaan osallisilta jossain määrin uudenlaista asennoitumista. Esimerkiksi velallisen tulee tehdä saneeraushakemus aikaisemmassa vaiheessa, menettelyn oikeusvaikutukset muuttuvat maksu- ym. kieltojen edellyttäessä erillistä määräystä ja selvittäjän tulee arvioida velallisen maksukyvyn kehittymistä ja sen perusteella tarvetta hakea menettelyn jatkamista perusmuotoisena saneerauksena.

Toivottavasti eri osapuolet pystyvät nopeasti omaksumaan roolinsa varhaisen vaiheen saneerauksessa, jotta uusi varhainen menettely löytää paikkansa yhtenä vaihtoehtona velallisen taloudellisen tilanteen korjaamiseksi. Tärkeä osa uudistusta on myös ns. Early Warning -palvelu, joka on kuitenkin TEM:n vastuulla ja toteutuu tämän esityksen ulkopuolella. Onnistuessaan tämä kokonaisuus ohjaisi kannattavan yrityksen uudelleen kasvupolulle ja kannattamattoman yritystoiminnan puolestaan alas ajettavaksi nopeasti, tehokkaasti ja mahdollisimman vähin kustannuksin.

3. Selvittäjän ja pesänhoitajan kelpoisuusvaatimukset

Selvittäjän ja pesänhoitajan asiantuntemusta koskevien direktiivin vaatimusten täyttämiselle on mielestäni löytynyt käyttökelpoinen toteutus. Selvittäjän ja pesänhoitajan tulisi antaa tuomioistuimelle selvitys siitä, että hänellä on tehtävän vaatima kyky, taito ja kokemus ja että hän on muutoinkin tehtävään sopiva. Selvittäjät ja pesänhoitajat antavat nykyisin tuomioistuimelle suostumuksensa yhteydessä esteettömyysilmoituksen, joten nyt lakiin otettavat uudet tiedot on helppo liittää tähän selvitykseen. Ilmoitetut seikat antaisivat erityisesti tuomioistuimille nykyistä paremmat

valmiudet selvittäjän valintaan useamman ehdokkaan tilanteessa, mutta palvelisivat myös muita asianosaisia.

Seuraava askel kelpoisuusehdot täyttävien pesänhoitajien ja selvittäjien valinnan edistämiseksi olisi yrityssaneeraustyöryhmän välimietinnössä (s. 119) mainittu pesänhoitajien ja selvittäjien rekisteri, jonka perustamiselle on esitetty painavia perusteita. Rekisteri tehostaisi ja hyödyttäisi myös konkurssiasiamiehen toimiston valvontatyötä merkittävällä tavalla. Kansainvälisesti on löydettävissä tähän erilaisia toteutuksia.

4. Osakeyhtiön ja osuuskunnan saneeraushakemus

Kannatan esitystä, jonka mukaan saneeraushakemuksesta voidaan päättää nykyisten yhtiökokouksen ja osuuskunnan kokouksen sijasta osakeyhtiön hallituksessa ja osuuskunnan hallituksessa. Tämä on sopusoinnussa yhtiöoikeudellisen kehityksen kanssa ja vastaa tapaa, jolla konkurssihakemuksesta voidaan päättää.

5. Yksityishenkilön velkajärjestelyä ja konkurssia koskevat esitykset

Konkurssin tehneen yrittäjän mahdollisuudet vapautua velkavastuusta toteutetaan Suomessa yksityishenkilön velkajärjestelyn kautta. Konkurssipesän pesänhoitajalle sopii luontevasti rooli tiedon välittämisessä yrittäjälle. Ohjaus koskisi talous- ja velkaneuvonnan palveluja ja mahdollisuutta hakea velkajärjestelyä. On kuitenkin huolehdittava siitä, että ilmoitusvelvoitteen täyttäminen tehdään pesänhoitajalle riittävän helpoksi niin, ettei siitä koidu sanottavasti lisätyötä. Perusteluissa mainittu konkurssiasiain neuvottelukunnan laatima velalliselle suunnattu esitemateriaali olisi tässä hyvä toteuttamistapa.

Henkilöpiiri, johon pesänhoitajan ilmoitusvelvollisuus kohdistuisi, on määritelty samoin kuin harkittaessa velalliselle maksettavaa avustusta saman luvun 3 §:n nojalla. Henkilöpiiriin kuuluvat luonnollinen henkilö, avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies ja osakeyhtiön johtoon kuuluva osakkeenomistaja. Pidän tätä asianmukaisella tavalla rajattuna.

On myös kannatettavaa, ettei tuomioistuimen mahdollisuus tutkia konkurssivelallisen velkajärjestelyhakemusta olisi enää riippuvainen pesäluettelon vahvistamisesta tai muustakaan konkurssimenettelyn vaiheesta. Tähän sopii myös se, että pesänhoitajaa voitaisiin tarvittaessa kuulla velkajärjestelyhakemuksen käsittelyn yhteydessä.

6. Henkilökohtaista konkurssia koskeva lakialoite

Lakialoitteessa on jälleen nostettu esiin ajatus siitä, että velallinen vapautuisi niistä konkurssisaatavista, joille ei kerry konkurssissa täyttä suoritusta. Konkurssilain mukaan velallisella säilyy vastuu jäännösveloista.

Tätä kysymystä ns. veloista vapauttavasta henkilökohtaisesti konkurssista on selvitetty moneen kertaan, ja viimeisin lienee oikeusministeriön kansainvälisiä vertailu yrittäjien uudesta alusta vuodelta 2018. Suomessa velallisen uusi alku toteutetaan yksityishenkilön velkajärjestelyn avulla, ja nyt käsiteltävässä esityksessä yrittäjien mahdollisuutta päästä velkajärjestelyn piiriin ollaan laajentamassa. Minusta lakialoitteen sisältämälle ehdotukselle ei ole esitetty riittäviä perusteita.

Kontkanen
Helena
91220952B

Digitaalinen allekirjoittaja: Kontkanen Helena 91220952B
Päiväys: 2022.02.14 15:54:13 +02'00'

Konkurssiasiamies Helena Kontkanen